

Noodklok luidt over toenemend aantal beperkingen

Agrochemische industrie vreest grote gevolgen van invulling gewasbeschermingsverordening

De Nederlandse agrochemische industrie luidt de noodklok over het toenemend aantal beperkingen dat geldt voor het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen. Er zijn nog onvoldoende alternatieven voorhanden om alle teelten voor Nederland te kunnen bewaren, waarschuwt Maritza van Assen, directeur van Nefyto, de brancheorganisatie van de fytofarmaceutische industrie.

Auteur: Hein van Iersel

‘Het is zeker niet uitgesloten dat het aantal inzetbare middelen straks zo beperkt is dat teelten in Nederland niet meer kunnen plaatsvinden’, aldus Van Assen. ‘Als we op dit pad verdergaan, dreigt de voedselproductie in Europa te versralen.’

Intensief

Tom Smit, development & registration manager bij Bayer CropScience, beaamt dat. Hij noemt in dit verband onder meer de radijsteelt. Die is dermate intensief geworden dat ze acht teelcycli per jaar heeft bereikt. Als in de nabije toekomst, naast de dosering, ook het aantal toepassingen van chemische gewasbeschermingsmiddelen beperkt wordt, heeft dat tot gevolg dat een dergelijke teelt in Nederland niet langer mogelijk is, zo stelt Smit.

Het aantal toegelaten actieve stoffen is de afgelopen twintig jaar fors verminderd. Die trend zet

zich voort. Als het aan de Tweede Kamer ligt, gaan per 1 januari 2018 alle chemische herbiciden voor gebruik buiten de landbouw in de ban. Dat aan dat voornemen niet enkel lippendienst wordt bewezen, blijkt uit een mogelijk versnelde invoer van het verbod op het veelgebruikte middel glyfosaat, beter bekend onder de merknaam Roundup. Staatssecretaris Mansveld van Infrastructuur en Milieu laat het verbod op het gebruik van het onkruidbestrijdingsmiddel op verhardingen vervroegd ingaan, zo is in september besloten. Al per november 2015 mag glyfosaat niet meer op verhardingen gebruikt worden.

Teugels

Zo worden de teugels steeds strakker aangehaald, zo strak dat de professionele tuinbouw nauwelijks raad meer weet met de regelgeving. Dat de agrochemische industrie de ontwikkelingen niet meer kan bijbenen, helpt ook al niet

mee, stelt Smit: ‘Wereldwijd zijn er zo’n duizend actieve stoffen in de markt die kunnen worden ingezet bij gewasbescherming. Daarvan zijn er minder dan vierhonderd toegelaten in Europa. Van die vierhonderd mogen in Nederland slechts driehonderd gebruikt worden. En daarvan zal de komende jaren ook nog een groot aantal op de zwarte lijst komen, verwachten we. Het wordt voor de agrochemische industrie steeds moeilijker om tijdig en adequaat nieuwe stoffen te ontwikkelen die aan alle eisen voldoen.’

Smit en Van Assen kijken op dit moment met schrik en beven naar de ontwikkelingen in de regelgeving. Daarin is een hoofdrol weggelegd voor de Europese gewasbeschermingsverordening 1107/2009. Die wordt de komende jaren nader ingevuld en dat zal leiden tot verdere versraling van het beschikbare middelenpakket.

Toxische eigenschappen

Van Assen vreest onder meer de strengere invulling van de zogenaamde *cut-off-criteria* in de verordening. Daarbij gaat het om criteria die leiden tot een verbod op het gebruik van de stof in gewasbescherming. Bepaalde toxische eigenschappen van een stof voor gezondheid of milieu, denk bijvoorbeeld aan hormoonverstoring, leiden op grond van de *cut-off-criteria* tot een verbod op het gebruik ervan. Van Assen verwacht dat daardoor in de nabije toekomst belangrijke actieve stoffen op de zwarte lijst komen.

Van Assen vindt die *cut-off-benadering* in veel gevallen te rigoureuus: 'Er wordt niet meegewogen of bij de toepassing van een stof daadwerkelijk risico's optreden en in hoeverre er bij gebruik van een stof überhaupt sprake is van blootstelling.'

Bijensterfte

Ook Smit vindt dat de autoriteiten hard van stapel lopen. Hij kijkt bijvoorbeeld wat sceptisch naar de zogenaamde *bee-guidance* in de regelgeving. Verhoogde wintersterfte bij bijen heeft de laatste jaren geleid tot veel zorgen bij het publiek. Bijen spelen immers een sleutelrol in de bestuiving van zaadplanten en zijn daarom belangrijk voor de tuinbouw en de voedselproductie. De *bee-guidance* is het antwoord van de politiek op de publieke onrust.

Smit voorspelt dat die maatregel veel actieve stoffen in gewasbeschermingsmiddelen op de zwarte lijst doet belanden, zonder dat daar volgens hem aantoonbaar goede gronden voor zijn. De regelgeving probeert elk potentieel risico voor bijen uit te sluiten: 'De risico-aanname zijn zo

ruim gesteld, dat er, om een stof goedgekeurd te krijgen, veelal jarenlang veldonderzoek gedaan moet worden om alle risico's met zekerheid te kunnen uitsluiten. Dat is praktisch niet haalbaar. We zouden dan ongeveer vijftig jaar bezig zijn, schatten we.'

Risicoprofielen

Actieve stoffen die door de toetsing op grond van de *bee-guidance* en de *cut-off-criteria* komen, zijn nog niet helemaal gevrijwaard van een verbod. Ze worden ingedeeld in vier categorieën: basisstoffen, laagrisicostoffen, gewone stoffen en substitutiestoffen. De laatste categorie kan nog worden uitgesloten van gebruik als een andere stof een gelijke werking heeft, maar een lager risicoprofiel. De beoordeling daarvan nemen de Europese lidstaten elk op nationaal niveau voor hun rekening.

Volgens Smit kunnen nog veel stoffen uitgesloten worden van gebruik tijdens de onderverdeling in categorieën en de daaruit volgende vergelijkende analyses van substitutiestoffen op het risicoprofiel: 'We wachten nu dan ook in spanning af welke criteria gaan gelden om een stof als substitiestof aan te merken. En daarna moet het hele systeem van vergelijkende analyse nog ontwikkeld worden. Dat wordt ook nog spannend voor de agrochemische sector en de tuinbouw.'

Publieke opinie

Van Assen en Smit zijn niet helemaal gerust op een goede afloop. Ze realiseren zich terdege dat de politiek onder druk staat van de publieke opinie. De consument uit zijn bezorgdheid over het milieu en de voedselkwaliteit en dat mist zijn uitwerking niet. Als de wetgever niet strenge

beperkingen oplegt aan het gebruik van herbiciden, dan zijn het de afnemers zelf wel, zegt Van Assen: 'Retailers bijvoorbeeld. Die stellen tegenwoordig vaak bovenwettelijke eisen aan de residuen van gewasbeschermingsmiddelen op groente en fruit.'

Ook in de politiek laat de bezorgde consument zijn stem horen. Politici laten zich niet onbetuigd. In een poging om bij het publiek een wit voetje te halen willen zij vergaande maatregelen nemen tegen het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen. 'Een goed voorbeeld daarvan is het voorstel van staatssecretaris Mansveld om particulier gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en de toepassing in de openbare ruimte helemaal te verbieden', aldus Van Assen.

Publiek belang

Toch is het publieke belang, volgens Van Assen en Smit, niet gediend met al te rigoureuze maatregelen. Deze zouden volgens het tweetal eerder een averechts effect sorteren: 'Het eindresultaat zal zijn dat sommige teelten verhuizen en buiten Europa voortgezet worden. Daar is niemand bij gebaat, zeker niet als de productie zich verplaatst naar landen waar de landbouwgrond hard nodig is om lokale monden te voeden. En door het transport naar de Europese markt vergroten we ook nog de ecologische voetafdruk van de productie', aldus Van Assen.

Smit is het daar roerend mee eens: 'We moeten in Europa gewassen blijven telen. Daarvoor hebben we een werkbare gewasbeschermingsverordening nodig.'

